

GEOGRAFIJA

ALPSKE POKRAJINE SLOVENIJE

1. Delitev alpskega gorskega sveta

- Julijske Alpe (Triglav-2864 m)
- Karavanke (Stol-2236 m)
- Kamniško-Savinjske Alpe (Grintovec-2558 m)

2. Kamninska zgradba - mezozoik

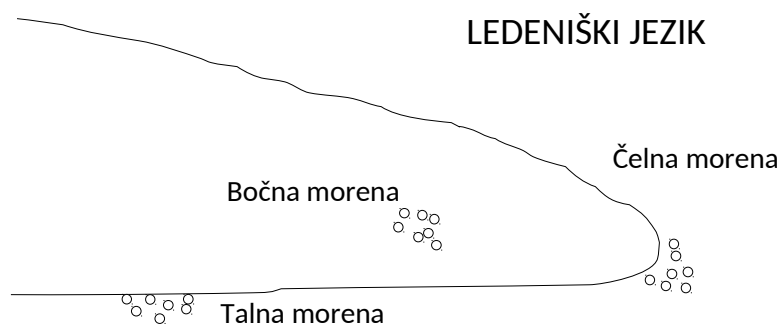
Triasni, apnenci in dolomiti

3. Slemenitev (potek gorovja)-terciar

Alpska smer slemenitve Zahod→Vzhod

4. Zunanje preoblikovanje-kvartar (ledenik za sabo pusti doline v obliki črke U!!!)

- a) **Delovanje ledenikov** = v času poledenitve se v Sloveniji oblikujejo 3-je ledeniki: Bohinjski, Soški, Dravski

Morena = gradivo, ki ga v pokrajini odloži ledenik (grušč, prod, pesek)

Balvan = velika osamela skala, ki jo v pokrajini pusti ledenik

- b) **Rečno delovanje** = reke so v pokrajini oblikovale **V doline**, ki so običajno ozke in globoke.

Posebne oblike so:

- **Vintgar** (Blejski vintgar)
- **Korita** (Velika in Mala Korita na Soči-Trenta)

5. Splošne značilnosti

Za slovenski visokogorski svet so značilni **ostri vrhovi in strma pobočja**. Vrhove obdajajo planote, ki so porasle z gozdom in z gorskimi pašniki (planinski).

6. Kraški pojavi v visokogorju

a) Površinski:

- Žlebiči
- Škraplje
- Škavnice
- **Krnica** (je kotanja, ki se je zaradi korozije oblikovala v živi skali. Zelo pogosto je na dnu krnice manjše jezero)

b) Podzemni:

- Brezno
- Kraška jama

LEGE IN POVRŠJE

Julijske Alpe

- a) **Ledeniške doline:**
 - Trenta
 - Lepena
 - Vrata
 - Kot
 - Krma
 - Planica
 - Zgornjesavska dolina
- b) **Planote:**
 - Pokljuka
 - Mežaklja
 - Jelovica
 - Komna
- c) **Ledeniška jezera:**
 - Bohinjsko
 - Blejsko
 - Triglavska jezera
 - Krnsko
 - Kriška
- d) **Alpske reke:**
 - Soča
 - Sava Bohinjka
 - Sava Dolinka
 - Radovna
 - Tolminka
 - Koritnica
- e) **Nekaj najvišjih vrhov:**
 - Triglav
 - Krn
 - Škrlatica
 - Mangart
 - Jalovec

PODNEBJE ALPSKIH POKRAJIN

1. Analiza klimogramov

	Kredaric	Rateče	Bovec
	a		
T	-1,3°C	5,9°C	9,3°C
Min T	-8°C	-5°C	-3°C
Max T	7°C	17°C	17°C
P	2147 mm	1395 mm	2634 mm
Nad. višina	2514 m	864 m	425 m

Temperaturni obrat / inverzija = pojav, ko se v kotlinah pri tleh zadržuje hladen zrak, v višjih legah je toplo.

Vodna višina / vodostaj = višina vodne gladine reke ali jezera nad ali pod določeno točko (nična točka), merjena na vodomeru.

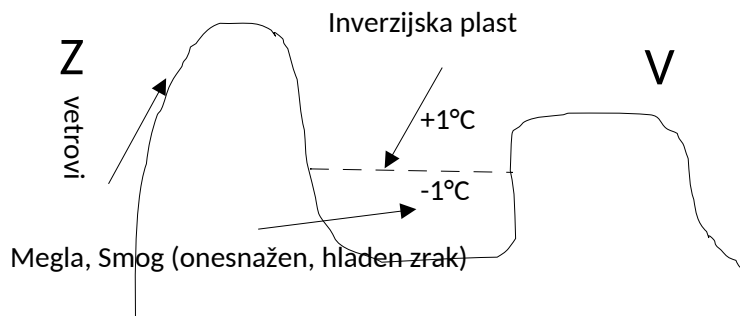
Fen = suh, topel veter, ki piha v zavetrni strani gorskih pregrad.

2. Splošne značilnosti gorskega podnebja

- Daljše bolj hladne zime (vpliv nadmorske višine)
- Krajša in hladnejša poletja (vpliv nadmorske višine)
- Količina padavin je nadpovprečna (Alpe so gorska pregrada)
- Snežna meja v Alpah je na 2400 do 2500 m.

3. Podnebje

Veter = JZ (topel, vlažen), S (hladen, suh).

RASTLINSTVO ALPSKIH POKRAJIN

RASTLINSKI PAS	SLO. ALPE
Listnati gozd	Do 500 m
Mešani gozd	500-1100 m
Iglasti gozd	1100-1600 m
Gozdna meja	1600 m
Planinski pašniki + ruševje (grmovno rastje)	1600 m-2100 m
Gola skala in grušč	2100-2500 m
Snežna meja	Od 2500 m naprej

VODOVJE

1. Reke

- **Rečni pretok (m^3/s)** pove koliko metrov kubične vode na sekundo se pretoči.
- **Odtočni količnik (%)** pove delež padavin, ki odtečejo – **alpske reke = 60%**
- **Rečni režim = vplivi:** padavine, topljenje snega, taljenje ledenikov. To je nihanje vode v rečni strugi. **Vrste:** dežni (spomladi, jeseni), snežni (spomladi), ledeniški (poleti)
- Deroče alpske reke so v času medledenih dob **preoblikovale alpsko površje** (podnebje se je takrat otoplilo-**ledeniki so se stalili**)
- Na svoji poti proti morju so vrezale številne soteske. Po Vintgarju pri Bledu jih imenujemo tudi **vintgarji**. Najbolj enkratno obliko imajo **korita**.
- Alpske reke imajo pogosto **hudourniške značilnosti**-med deževjem narastejo, med sušo pa usahnejo.
- Čeprav imajo **precejšno hidroenergetsko moč** imamo v alpskih pokrajinah **le nekatere manjše hidroelektrarne**. Večje so že v predalpskih pokrajinah ali na prehodu vanje.

Sava – Radovljica = dežno-snežni rečni režim

Drava – Dravograd = ledeniški r. r.

2. Jezera

Kot posledica ledeniškega preoblikovanja so se ohranila tudi **ledeniška jezera**. Poleg Blejskega in Bohinjskega imamo v Julijskih Alpah še več manjših **visokogorskih jezer**. Najbolj znana so Triglavska jezera in Krnsko jezero.

3. Ledeniki

- Večjih alpskih ledenikov v slovenskih Alpah že davno ni več, ohranila pa sta se 2 delčka nekdanjih ledenikov-**Triglavski in Ledenik pod Skuto**.
- Triglavski ledeniki; leta 1870: 40 ha, leta 2000: 3 ha.

VARSTVO NARAVE

1. Varstvo narave je dejavnost, v okviru katere se izvajajo družbene aktivnosti za ohranitev narave. Varstvo narave je zelo kompleksno, dotika se skoraj vseh delov družbe. Prizadeva si za ohranitev rastlin, živali, ekosistemov, naravnih vrednot. Taka prizadevanja so pogosto družbeno nerazumljena in nezaželena, kar je očitno, ko se pri posegih v naravo soočajo interesi profita človeka in interesi varstva narave.
2. **Zavarovana območja** so sestavni del ukrepov politike trajnostnega razvoja-mehanizem za oblikovanje novih vzorcev razvoja in iskanja izzivov, ki jih prinašajo nepredvidljivi in nagli globalizacijski procesi. – narodni, regijski, krajinski parki, naravni spomenik, strogi naravni rezervat, naravni rezervat.
3. **Natura 2000**
Gre za evropsko omrežje posebnih varstvenih območij, ki so jih določile države članice EU z namenom ohranitve biotske raznovrstnosti. Območja Nature 2000 so namenjena ohranjanjem živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov, ki so redki ali pa v Evropi že ogroženi.
4. Zavarovana območja obsegajo 13% površine Slovenije. Trenutno imamo v Sloveniji 1 narodni park, 3 regijske parke, 43 krajinskih parkov, 1 strogi naravni rezervat, 54 naravnih rezervatov in 1175 naravnih spomenikov, ki so zavarovani z državnimi ali občinskimi akti.
5. **TRIGLAVSKI NARODNI PARK**

Kaj obsega?

Obsega velik del Julijskih Alp v Sloveniji. Park zavzema približno 4% površine Slovenije.

Leto zavarovanja?

Leto 1981

POSELITEV ALPSKIH POKRAJIN

Gorovje	Doline
Ni stalne poselitve → planšarije	Gručasta naselja; Jesenice, Tržič; alpska hiša (Gank)

GOSPODARSTVO

Kmetijstvo:	Turizem:	Industrija:	Promet:
a) Živinoreja b) Naravni pogoji - Nizka T - Malo prostora - Malo prsti - Erozija prsti	a) Smučanje b) Prodaja lokalnih pridelkov c) Pohodništvo d) Smučarski skoki e) Rafting	a) Železarna Jesenice b) Lesno pridelovalna industrija c) Pokljuka d) Jelovica Gozdarstvo	a) Povezava z Italijo in Avstrijo b) Predor Boh. gora c) Karavanski predor HE Moste

PREDALPSKE POKRAJINE SLOVENIJE

- Geoss
- Žlinkrofi, rudnik živega srebra, kamše (Idrija)
- Laufarji (Cerkno)
- Tolmin
- TE Šoštanj
- Bolnica Franja
- Lovrenška jezera
- Črni revir (Zagorje, Trbovlje, Hrastnik)
- Polhov Gradec
- Škofja Loka

PREDALPSKE POKRAJINE SLOVENIJE

Ljubljanska kotlina

Zahodno p. a. hribovje

Tolminsko h.
Idrijsko h.
Cerkljansko h.
Škofjeloško h.
Polhograjsko h.

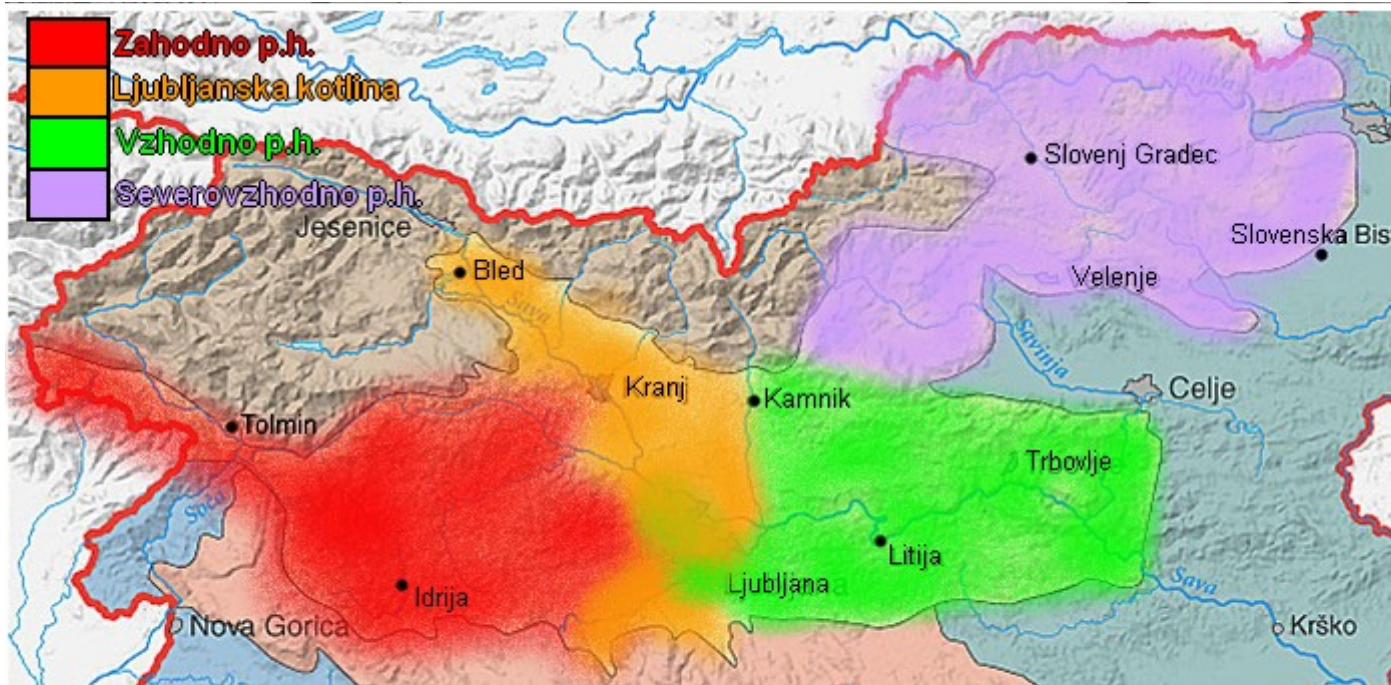
Vhodno p. a. hribovje

Posavsko h.

Severovzhodno p. a. hribovje

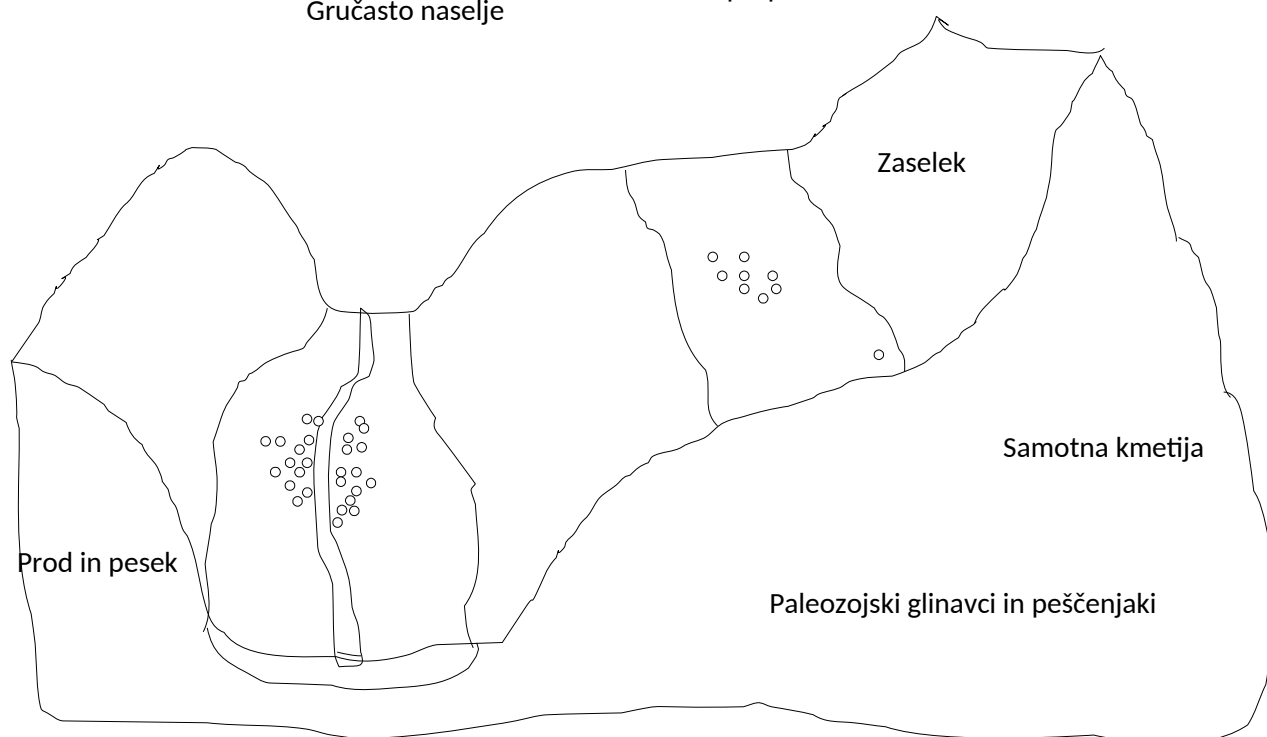
Pohorje
Kozjak
Vitanjske Karavanke

Predalpska hribovja zavzemajo območje južno in vzhodno od alpskega sveta. Segajo od meje z Italijo in proti vzhodu in nato proti severovzhodu. Z oddaljanjem od alpskih pokrajin se površje postopoma znižuje, vrhovi so zaobljeni in gozdni. Redki vrhovi segajo nad 1000 m (Blegoš, Porezen, Kum, Lisca, Tošč). Sredi hribovij so vrezane doline, ki se ponekod razširijo v manjše kotline (Velenjska, Slovenjegraška kotlina). Približno na sredini predalpskih pokrajin se razprostira Ljubljanska kotlina.

Položna uravnava na nepropustnih kamninah
Gručasto naselje

Ostri vrhovi iz mezozojskih apnencev

	Zahodna p.h.	Vzhodna p.h.	Severovzhodna p.h.
Leg	Z od Ljubljanske kotline	V od Ljubljanske kotline	V in VJ od Karavank in KS Alp
Kamninska zgradba	Višji-apnenec, dolomit Nižji-glinovec, peščenjak	Višji-apnenec, dolomit Nižji-glinovec, peščenjak Ostanki panonskega morja-lapor, peščenjak	Apnenec, magmatske kamnine
Kotline / doline	Srednje Soška dolina (Žaga-Most na Soči), Gradaška dolina	Sevniška, Litijska	Zgornja Savinjska dolina, Velenjska kotlina, Mežiška dolina, Slovenjegraška kotlina
Reke	Soča, Idrijca, Seljščica, Poljanščica, Gradaščica	Sava, Savinja	Koroški kot (Drava, Meža, Mislinja), Paka, Savinja
Mesta / naselja	Most na Soči, Kobarid, Tolmin, Idrija, P.G., Železniki, Cerklje	Zidani Most, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik	Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Velenje, Dravograd, Mozirje

GOSPODARSTVO PREDALPSKIH POKRAJIN

Zahodno p.h.:

- Kmetijstvo-pogoji le v dolinah in kotlinah (živinoreja)
- Gozd!-lesna obrt, žaga
- Industrijska središča-Idrija, Tolmin, Cerklje
- Rudnik živega srebra obrtuje 500 let (Idrija)
- Kmečki turizem

Vzhodno p.h.

- Gozd!-pohištvena industrija
- Premogovništvo v preteklosti (nahajališče rjavega premoga-Črni Revir-ZTH)
- Strojna, steklarska (Hrastnik), elektrotehnična, kemična (TKI Hrastnik), tekstilna (Litija), industrija
- TE Trbovlje

- Promet-včasih pomembna pot po Tuhinjski dolini (prelaz Črnivec), danes Črni greben (prelaz Trojane), Zidani Most-železniško središče

Severovzhodno p.h.

- Kmetijstvo-poljedelstvo in živinoreja
- Gozd-lesna industrija (Slovenj Gradec)
- Dravske elektrarne-7
- Nahajališče lignita-Velenje
- Rudnik svinca in cinka-Mežica
- TE Šoštanj, Gorenje
- Železarna-Ravne na Koroškem
- Turizem-Rogla, terme Topolšica in Zreče

LJUBLJANSKA KOTLINA

1. Kotlina

a) Tektonska udorina:

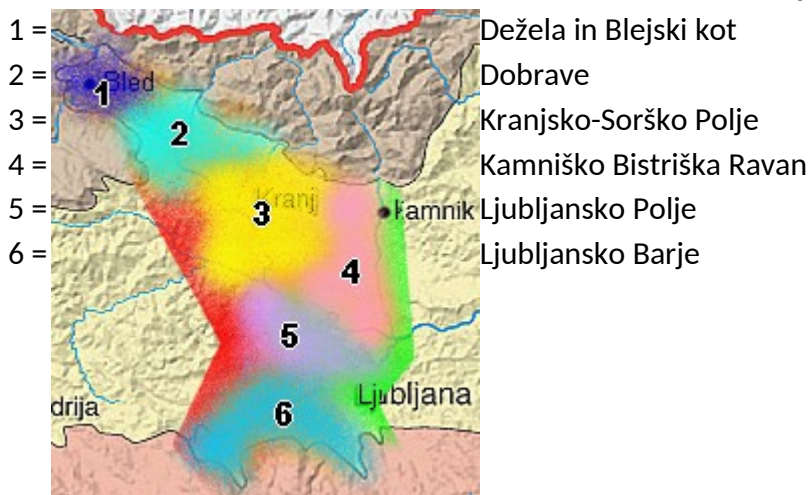
- **Mezozoik:** Tetis-morje prekriva površje
- **Kenozoik:** gubanje-nastanek Alp, Dinarskega gorstva, razlamljanje-nastanek kotlin, zunanji preoblikovalni procesi

b) Nasuta z ledeniškimi in rečnimi nanosi (prod, pesek)

2. Delitev Ljubljanske kotline:

- Blejski kot
- Dobrave
- Kranjsko-sorško polje
- Kamniško bistriška ravan
- Ljubljansko polje
- Ljubljansko barje

3. Gospodarsko, prometno, poselitveno,... središče Slovenije.

a) Dežela in Blejski kot

- Ledeniško preoblikovanje (nekdanji Bohinjski ledenik) →čelne morene, balvani
- Pomanjkanje rodovitne prsti
- Bled, Radovljica

b) Dobrave

- Med Radovljico in Kranjem na obeh bregovih Tržiške Bistrice
- Ime po hrastovih gozdovih (dob = vrsta hrasta)
- 60% površja pokrivajo gozdovi

c) Kranjsko-Sorško Polje

- Južno od Kranja, do Medvod in reke Sore
- Sava in Kokra
- Na višjih terasah prevladuje gozd, na nižjih pa polja
- Ravnina zaradi tanke plasti prsti in posebej rodovitna

d) Kamniško Bistriška Ravan

- Ob reki Kamniški Bistrici
- Industrija ter rodovitna prst
- Gosta poselitev

e) Ljubljansko Polje

- Med Šmarno goro in Rašico na severu, na vzhodu meji na Posavsko hribovje, na jugu je Ljubljansko barje, na zahodu pa na Polhograjsko hribovje
- Prestolnica je Ljubljana
- Včasih tu številna polja, danes velika urbana naselja→gosta poselitev
- Številni osamelci (Šmarna gora)

f) Ljubljansko Barje

- Tektonsko najmlajši del kotline, se ugreza še danes (100 m debeli nanosi ilovice in peska)
- Od 19. st. dalje ga izsušujejo→travniki, pašniki
- Poseljeno le obrobje (Vrhnika)
- Visoka talna voda in majhen strmec→redne poplave
- Krajinski park Ljubljansko barje
- Melioracije = kopanj jarkov, da voda čim prej odteče

4. Gospodarstvo Ljubljanske kotline

a) Kmetijstvo

- Poljedelstvo, živinoreja
- Krompir, koruza
- Prašičje, goveje, perutninarske farme
- Tržnica

b) Industrija

- Mesnopredelovalna, oljarna, mlekarne
- Kolinska (Ljubljana), Eta (Kamnik)

c) Promet

- Cestno in železniško križišče
- Cestni obroč
- Letališče Ljubljana

d) Storitve

- Zdravstvene, izobraževalne, umetnostne, kongresne, sejemske dejavnosti
- Maribor-Evropsko središče
- Ljubljana je: kulturno, univerzitetno, kongresno, finančno, diplomatsko, politično središče

5. Okoljski problemi in reševanje

Okoljski problem	Reševanje
TE Šoštanj	Postavljanje razžvepljevalnih naprav.
TE Trbovlje	Zgradili so visok dimnik, ki je onesnaženost razširil na širše območje in namestili boljše čistilne naprave.
Rudnik svinca in cinka Mežica	Zaprl so rudnik (Dolina Smrti pri Žerjavu).